



ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟ
ΠΑΤΡΩΝ
UNIVERSITY OF PATRAS

ΑΝΟΙΚΤΑ ακαδημαϊκά
μαθήματα ΠΠ

Αγροτική Οικονομία

Ενότητα 2: Συντελεστές παραγωγής (συνέχεια)

Κοντογεώργος Αχιλλέας

Σχολή Οργάνωσης και Διοίκησης Επιχειρήσεων

Τμήμα Διοίκησης Επιχειρήσεων Αγροτικών
Προϊόντων & Τροφίμων (Δ.Ε.Α.Π.Τ.)



Σκοποί ενότητας

- Σκοπός της ενότητας αυτής είναι να αναλυθούν οι συντελεστές παραγωγής που χρησιμοποιούνται στον αγροτικό τομέα και αποτελούν τη βάση της παραγωγικής διαδικασίας και χαρακτηρίζονται από μια ποικιλομορφία αλλά και μια ιδιαιτερότητα στη χρήση τους.
- Σε αυτή την ενότητα παρουσιάζεται ο συντελεστής παραγωγής **Εργασία, κεφάλαιο και Διαχείριση**



Περιεχόμενα ενότητας

Συντελεστές Παραγωγής (συνέχεια...)

2. Η Εργασία (Labour)

- Χαρακτηριστικά, διακρίσεις, μέτρηση, αμοιβή
- Διαχείριση του συντελεστή εργασία – προγραμματισμός

3. Το κεφάλαιο (Capital)

- Διακρίσεις,
- Δαπάνες κεφαλαίου

4. Η Διαχείριση (Farm management)

- Ο επιχειρηματίας,
- Αρχές Διοίκησης

2. Η Εργασία

- Εργασία είναι κάθε δραστηριότητα, φυσική ή πνευματική, που αποβλέπει στην παραγωγή οικονομικών αγαθών.
- Θεμελιώδες **χαρακτηριστικό της εργασίας** στη γεωργία είναι η **μεγάλη ποικιλία των εκτελουμένων εργασιών**, που έχει σαν συνέπεια την ανάγκη πολύπλευρης ικανότητας του εργαζόμενου και ο **συνδυασμός χειρονακτικής / πνευματικής εργασίας**
- Βασικά χαρακτηριστικά της εργασίας στη γεωργία είναι:
 - α) Εποχικότητα,
 - β) Ποικιλομορφία απασχόλησης,
 - γ) Απασχόληση στο ύπαιθρο,
 - δ) Εργασία οικογενειακής πηγής.





Χαρακτηριστικά της εργασίας

- 1. Οι Εποχικές αιχμές.** Προκύπτουν λόγω ιδιαίτερων και ιδιόμορφων απαιτήσεων των διαφόρων καλλιεργειών και εκτροφών στον αγροτικό τομέα.
- 2. Μεγάλες νεκρές περίοδοι.** προκύπτουν από το γεγονός της συμμετοχής του βιολογικού παράγοντα στην αγροτική παραγωγή. Π.χ. την περίοδο των χειμερινών μηνών στη σιτοπαραγωγή, καπνοπαραγωγή κλπ ή όταν τα ζώα βρίσκονται π.χ στην «ξηρά περίοδο».
- 3. Η Οικογενειακή εργασία.** Η οικογενειακή εργασία είναι η βασική πηγή κάλυψης των αναγκών σε εργασία της εκμετάλλευσης που άλλοτε επαρκεί, άλλοτε δεν επαρκεί και άλλοτε περισσεύει.



Διακρίσεις της εργασίας

- Με βάση την προέλευση της εργασίας, η εργασία διακρίνεται:
 - α) Σε **οικογενειακή**. Σε μια αγροτική εκμετάλλευση Οικογενειακής μορφής όλα τα μέλη της μπορούν να προσφέρουν κάποιας μορφής εργασία σε διάφορες περιπτώσεις της παραγωγικής διαδικασίας ανάλογα με τις ικανότητες κάθε μέλους (ηλικία, φύλο, δεξιότητες, κλπ)
 - β) Σε **ξένη**. αμειβόμενη εργασία που προσφέρεται από εργάτες ξένους προς την εκμετάλλευση. (δεν είναι τόσο συνηθισμένη σε μικρές αγροτικές εκμεταλλεύσεις).
- Ανάλογα με τη διάρκεια προσφοράς της εργασίας:
 - α) Σε **μόνιμη εργασία** απασχόληση σε μόνιμη βάση και σε όλη τη διάρκεια του παραγωγικού έτους.
 - β) Σε **εποχιακή εργασία** όταν ο εργαζόμενος απασχολείται για μια ορισμένη περίοδο του έτους για συγκεκριμένες εποχικές ανάγκες.



Η Μέτρηση της εργασίας

- Μονάδα μέτρησης της εργασίας είναι η **ανθρωπόωρα**, που αντιστοιχεί στην πλήρη εργασία ενός άνδρα σε χρονικό διάστημα μιας ώρας.
- «**Μονάδα Ανθρώπινης Εργασίας**» (ΜΑΕ) ορίζεται ως η εργασία που προσφέρεται υπό καθεστώς πλήρους απασχόλησης από φυσικό πρόσωπο στη γεωργική εκμετάλλευση κατά τη διάρκεια ενός ημερολογιακού έτους και αντιστοιχεί σε απασχόληση 1.750 ωρών.

1750 ώρες ετησίως / 8 ώρες = 220 ημέρες περίπου)

Βαθμός απασχόλησης = Χρησιμοποιούμενη / Διαθέσιμη

- Αναγκαία για τη οργάνωση της εργασίας είναι η **μέτρηση και καταγραφή** της διαθέσιμης και χρησιμοποιούμενης εργασίας σε ανθρωπόωρες ανά κλάδο, ανά φάση παραγωγικής διαδικασίας και ανά εποχή.





Η Αμοιβή της εργασίας

Η αμοιβή της εργασίας χαρακτηρίζεται:

- α) **Σε τεκμαρτή αμοιβή.** Η αμοιβή που δικαιούνται τα μέλη της οικογένειας για την εργασία που προσφέρουν αλλά δεν την πληρώνονται άμεσα.
- β) **Σε χρηματική αμοιβή.** Είναι αυτή που πληρώνεται σε τρίτους εργάτες απ' ευθείας σε χρήμα.





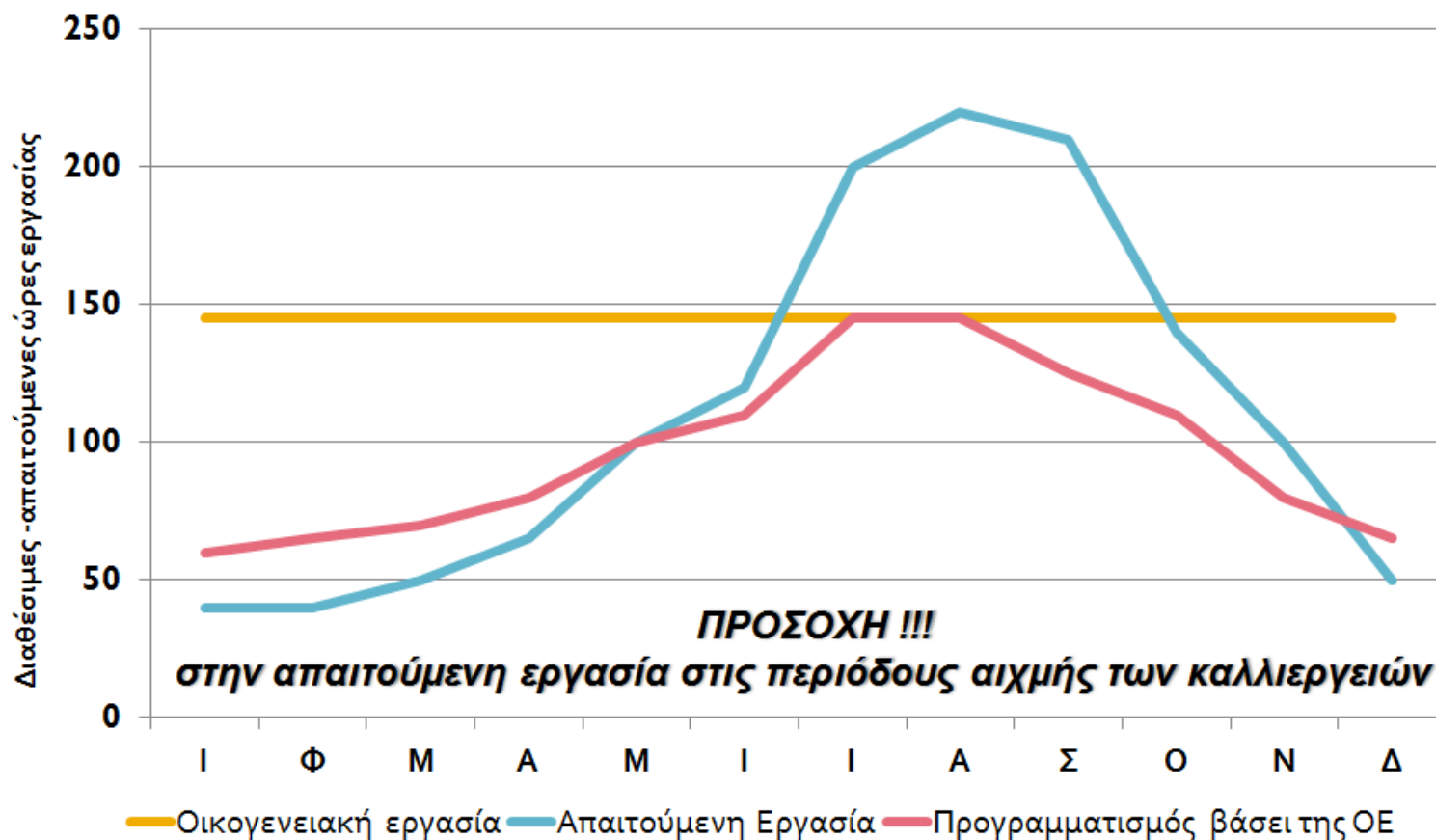
Η Αμοιβή της εργασίας

Οι κυριότεροι τρόποι αμοιβής της εργασίας είναι :

- Αμοιβή βάση της **χρονικής διάρκειας** (π.χ. οκτάωρο) της εργασίας. Ο πιο συνηθισμένος τρόπος και εφαρμόζεται όταν απαιτείται επιμέλεια και προσοχή.
- **Αμοιβή κατ' αποκοπή**, όπου ο εργαζόμενος αμείβεται με βάση το έργο που εκτέλεσε. Ο τρόπος αυτός εφαρμόζεται σε επείγουσες και σε δυνάμενες να ελεγχθούν μετά την εκτέλεση τους γεωργικές εργασίες.



Η εργασία ως παράγοντας προγραμματισμού



Εργασία 1 ατόμου 1750 ωρών ετησίως

Διάγραμμα 1: Προγραμματισμός Εργασίας



Διαχείριση του συντελεστή εργασία

1. Ο παραγωγός αποφασίζει αν θα εργαστεί ο ίδιος και πόσες ώρες λαμβάνοντας υπόψη:

- Τους κλάδους παραγωγής που έχει στο σχέδιο παραγωγής
- Τις απαιτήσεις που έχει ο κάθε κλάδος παραγωγής
- Το βαθμό εκμηχάνισης της γεωργικής εκμετάλλευσης
- Την έκταση της γεωργικής εκμετάλλευσης
- Τις καιρικές συνθήκες που επικρατούν στην περιοχή





Διαχείριση του συντελεστή εργασία

2. Αν η εργασία του γεωργού και της οικογένειάς του δεν φτάνει θα ψάξει για ξένη εργασία.

- Ποια εποχή και τι αρμοδιότητες θα δώσει στους εργάτες
- Αν χρειάζεται εκπαίδευση
- Να ορίσει προδιαγραφές στη δουλειά που πρόκειται να γίνει
- Να ελέγχει το αποτέλεσμα της εργασίας με βάση τις προδιαγραφές
- Να κάνει διορθώτικές κινήσεις όταν η διαφορά του ελέγχου είναι μεγάλη
- Να περιορίζει ή αυξάνει τη διαθέσιμη μόνιμη εργασία ή την ξένη εποχιακή





Διαχείριση του συντελεστή εργασία

3. Αν δεν μπορεί να βρει ξένη εργασία, θα πρέπει :

- Να αγοράσει μηχανήματα (εκμηχάνιση)
- Να διευθετήσει το σχέδιο παραγωγής με τεχνικές που να εξομαλύνουν τις αιχμές εργασίας
- Τεχνικές και συστήματα για βελτίωση της αποτελεσματικότητας της εργασίας
- Αλληλοβοήθεια μεταξύ των παραγωγών





3. Το Κεφάλαιο

Σταθερές / Μεταβλητές δαπάνες ανάλογα τη
σχέση με τον όγκο παραγωγής

Ο συντελεστής Κεφάλαιο διακρίνεται σε:

- ΚΤΗΜΑΤΙΚΟ ΚΕΦΑΛΑΙΟ
 - ✓ Έδαφος
 - ✓ Έγχειες βελτιώσεις (αρδευτικά έργα, γεωτρήσεις άντλησης αρδευτικού νερού, ισοπεδώσεις εκτάσεων περιφράξεις , αποστραγγιστικά κλπ)
 - ✓ Κτίρια (αποθήκες, στάβλοι κλπ)
 - ✓ Μόνιμες καλλιέργειες (δένδρα πολυετή κλπ).
- ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
 - ✓ Ζώα
 - ✓ Μηχανήματα - εργαλεία
 - ✓ Προμήθειες αγροτικών εφοδίων (σπόροι φάρμακα, λιπάσματα κλπ)
 - ✓ Προϊόντα (έτοιμα ή ημι-ετοιμα)
 - ✓ Χρηματικά μέσα (ρευστό)



Οι δαπάνες του συντελεστή «κεφάλαιο»

- 1. Οι τόκοι του μονίμου κεφαλαίου.** Η δαπάνη αυτή προκύπτει από τον ετήσιο τόκο των κεφαλαίων που επενδύθηκαν στα πάγια περιουσιακά στοιχεία της μονάδας δηλαδή, στο έδαφος, στα κτίρια, μηχανήματα κλπ. Οι τόκοι αυτοί καταλογίζονται σαν δαπάνες **για ολόκληρο το έτος** ανεξάρτητα με το βαθμό συμμετοχής κάθε περιουσιακού στοιχείου στην παραγωγική διαδικασία αφού το κεφάλαιο παραμένει δεσμευμένο.
- 2. Οι τόκοι του κυκλοφορούντος κεφαλαίου.** Τόκοι του κυκλοφορούντος κεφαλαίου αφορούν την αμοιβή του κεφαλαίου που χρησιμοποιείται σε διάφορα υλικά και μέσα που συμμετέχουν στην παραγωγική διαδικασία. Οι τόκοι αυτοί καταλογίζονται σαν δαπάνες **μόνο για το χρονικό διάστημα που είναι δεσμευμένο το κεφάλαιο** μέχρι την επανάκτησή του μετά το τέλος της παραγωγικής διαδικασίας.
- 3. Δαπάνες Υλικών και καυσίμων.** Οι δαπάνες αναφέρονται στα υλικά που χρησιμοποιούνται στην παραγωγική διαδικασία, όπως αξία σπόρων, λιπασμάτων, φαρμάκων, καυσίμων, κ.ά.





Άλλες δαπάνες μονίμου κεφαλαίου

- **Απόσβεση:** η βαθμιαία μείωση της αξίας των πάγιων περιουσιακών στοιχείων, κάθε χρόνο, και η ενσωμάτωση της υπολογισθείσας μείωσης της αξίας στις δαπάνες της εκμετάλλευσης
- **Οικονομική απαξίωση.** Εμφανίζεται λόγω τεχνολογικής προόδου και δεν πρέπει να συγχέεται με την Απόσβεση που την προκαλεί η χρήση ή το πέρασμα του χρόνου
- **Η συντήρηση και επισκευές.** δαπάνες εργασίας, υλικών και ανταλλακτικών για τη συντήρηση και επισκευή του εξοπλισμού με σκοπό τη διατήρηση της λειτουργικής ετοιμότητας των μέσων παραγωγής.
- **Ασφάλιστρα.** ετήσιες συνήθως δαπάνες για την ασφάλιση των περιουσιακών στοιχείων έναντι φυσικών κινδύνων (π.χ. πυρκαγιάς)





4. Ο επιχειρηματίας (Διαχείριση)

- Ο ρόλος της **διευθυντικής εργασίας** αποκτά μεγαλύτερη σημαντικότητα όσο **αυξάνει το μέγεθος** της αγροτικής εκμετάλλευσης λόγω της πολυπλοκότητας που αποκτά η διαχείριση της και λόγω της καθοριστικής συμβολής της διευθυντικής εργασίας στο τελικό οικονομικό αποτέλεσμα της λειτουργίας της





Ο επιχειρηματίας (Διαχείριση)

- Ο επιχειρηματίας – γεωργός είναι ο τέταρτος συντελεστής παραγωγής, γιατί χωρίς αυτόν δεν είναι δυνατή η οργανωμένη οικονομική παραγωγή.
- Οι βασικές επιλογές του επιχειρηματία, με δεδομένους τους περιορισμούς που τίθενται από τους βασικούς συντελεστές, είναι:
 1. Τι προϊόντα πρέπει να παράγει!
 2. Τι ποσότητα πρέπει να παράγει! (εκτροφές, καλλιέργειες).
 3. Πως πρέπει να παράγει! (τεχνική παραγωγής)
 4. Πως και πότε να πουλήσει!

Απάντηση σε αυτά τα ερωτήματα – επιλογές δίνονται με την εφαρμογή των Αρχών Διοίκησης



4. Ο επιχειρηματίας (Διαχείριση)



Αρχές Διοίκησης

- **ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ** : καθορίζονται οι στόχοι και σχεδιάζεται η δράση: Τι προϊόντα πρέπει να παράγει, ποιος θα είναι ο παραγωγικός προσανατολισμός της γεωργικής εκμετάλλευσης
- **ΟΡΓΑΝΩΣΗ** : διαμορφώνονται οι δομές **επιλέγονται οι κλάδοι παραγωγής**, καθορίζονται οι χρησιμοποιούμενοι **συντελεστές παραγωγής**, επιλέγεται ο τρόπος χρησιμοποίησης και του συνδυασμού των συντελεστών παραγωγής (τεχνική παραγωγής) και, τέλος, επιλέγεται ο τρόπος, ο τόπος και ο χρόνος αγοράς των συντελεστών παραγωγής και της **διάθεσης** των προϊόντων που θα παραχθούν.





Αρχές Διοίκησης

- **ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ** : συντονισμός όλων των εργασιών και εμπλεκόμενων υπάλληλων, εργατών ανθρώπων και ρόλων για την επίτευξη στόχων.
- **ΕΛΕΓΧΟΣ** : μετρά **επιτεύγματα** και **κατευθύνει την προσπάθεια πάνω σε επιλεγμένη πορεία** μέσω: της εφαρμογής των αναγκαίων κανόνων, τεχνικών και οικονομικών, της συνεχούς παρακολούθησης και τον έλεγχο της λειτουργίας της επιχείρησης, καθώς και την εκτίμηση και την **αξιολόγηση** των οικονομικών **αποτελεσμάτων**





Σύνοψη:

Οι Συντελεστές Παράγωγης για την Αγροτική Οικονομία:

1. **Η φύση** (environment)
2. **Η Εργασία** (Labor)
3. **Το κεφάλαιο** (Capital)
4. **Η Διαχείριση** (farm management)



Μια σημαντική Διάκριση των Συντελεστών Παράγωγης:

- 1. Οι σταθεροί συντελεστές παραγωγής** όσους η χρήση δεν μπορεί να μεταβάλλει τη μορφή, τη φύση και την ποσότητα σε ορισμένο χρονικό διάστημα. Π.χ. τα κτίρια, τα μηχανήματα, οι αγροτικές εκτάσεις γης, τα ζώα παραγωγής κτλ., **παραμένουν σταθεροί και δεν μεταβάλλονται σε κάθε επανάληψη συμμετοχής τους.** Οι σταθεροί συντελεστές καθορίζουν την παραγωγική δυναμικότητα (το μέγεθος) των αγροτικών εκμεταλλεύσεων.
- 2. Οι μεταβλητοί συντελεστές παραγωγής** μεταβάλλονται σε κάθε παραγωγική διαδικασία και συνήθως δεν μπορούν να συμμετάσχουν σε επόμενη παραγωγική περίοδο. Οι μεταβλητοί συντελεστές συντελούν στην παραγωγή των προϊόντων, **χωρίς να αλλάζουν το παραγωγικό σχέδιο της αγροτικής εκμετάλλευσης.** Οι ποσότητα των συντελεστών αυτών, π.χ. σπόροι, λιπάσματα, φάρμακα ζωοτροφές, καύσιμα, ορισμένες κατηγορίες εργασίας κτλ., μπορούν να μεταβληθούν εύκολα, ανάλογα με το επιδιωκόμενο ύψος παραγωγής.



Χρηματοδότηση

- Το παρόν εκπαιδευτικό υλικό έχει αναπτυχθεί στο πλαίσιο του εκπαιδευτικού έργου του διδάσκοντα.
- Το έργο «**Ανοικτά Ακαδημαϊκά Μαθήματα στο Πανεπιστήμιο Αθηνών**» έχει χρηματοδοτήσει μόνο την αναδιαμόρφωση του εκπαιδευτικού υλικού.
- Το έργο υλοποιείται στο πλαίσιο του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Εκπαίδευση και Δια Βίου Μάθηση» και συγχρηματοδοτείται από την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο) και από εθνικούς πόρους.



Σημειώματα

Σημείωμα Ιστορικού Εκδόσεων Έργου

Το παρόν έργο αποτελεί την έκδοση 4.0.



Σημείωμα Αναφοράς

Copyright Πανεπιστήμιο Πατρών, Αχιλλέας Κοντογεώργος. «Αγροτική Οικονομία». Έκδοση: 4.0. Πάτρα 2015. Διαθέσιμο από τη δικτυακή διεύθυνση:

<https://eclass.upatras.gr/modules/document/document.php?course=DEAPT1>
46



Σημείωμα Αδειοδότησης

Το παρόν υλικό διατίθεται με τους όρους της άδειας χρήσης Creative Commons Αναφορά, Μη Εμπορική Χρήση Παρόμοια Διανομή 4.0 [1] ή μεταγενέστερη, Διεθνής Έκδοση. Εξαιρούνται τα αυτοτελή έργα τρίτων π.χ. φωτογραφίες, διαγράμματα κ.λ.π., τα οποία εμπεριέχονται σε αυτό και τα οποία αναφέρονται μαζί με τους όρους χρήσης τους στο «Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων».



[1] <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/>

Ως **Μη Εμπορική** ορίζεται η χρήση:

- που δεν περιλαμβάνει άμεσο ή έμμεσο οικονομικό όφελος από την χρήση του έργου, για το διανομέα του έργου και αδειοδόχο
- που δεν περιλαμβάνει οικονομική συναλλαγή ως προϋπόθεση για τη χρήση ή πρόσβαση στο έργο
- που δεν προσπορίζει στο διανομέα του έργου και αδειοδόχο έμμεσο οικονομικό όφελος (π.χ. διαφημίσεις) από την προβολή του έργου σε διαδικτυακό τόπο

Ο δικαιούχος μπορεί να παρέχει στον αδειοδόχο ξεχωριστή άδεια να χρησιμοποιεί το έργο για εμπορική χρήση, εφόσον αυτό του ζητηθεί.

Σημείωμα Χρήσης Έργων Τρίτων (1/2)

Το Έργο αυτό κάνει χρήση των ακόλουθων έργων:

Εικόνες/Σχήματα/Διαγράμματα/Φωτογραφίες/ Πίνακες

Διάγραμμα 1 : Σέμος Αναστάσιος (2013), “Εισαγωγή στην αγροτική οικονομία”
ISBN: 978-960-456-389-0 Εκδόσεις Ζήτη, Κωδ. Βιβλ. στον Εύδοξο: 33134081

